

Dünya Maden Haberleri

ARSIULUSAL

Beynelmilel Kalay Karteli

Londrada bulunan Beynelmillel Kalay Karteli 31.12.1946 tarihine kadar uzatılmıştır. İhracat ve imrarat hisseleri normalin %130 una çıkarılmıştır. Lüzumunda bu hisseler daha yükseltilebilecektir. Kartel halihazırda bilfiil Belçika Kongosu, Bolivya ve Nijeriya mümessillerinden müteşekkil olmasına rağmen, Malezya ve Hindü Çini mümessilleri de iştirak etmektedirler.

ALMANYA

Saf kilden kâğıt imalâtı

Son zamanlarda yapılan tetkik ve araştırmalar neticesinde safi kilin kısmen sellüloit ve kâğıt imalâtında ham madde olarak istifadesine imkân bulunmuştur. İşlenmiş saf kilden bilhassa iyi nevi pergament kâğıtlarının imaline muvaffak olunmuştur. Elbiselik kumaşlar ince bir kil tabakacığı ile örtüldüğü zaman çabuk eskimemektedirler .

Kil lapasında yüzen ufacık yaprakvari parçacıklar fırlatma sayesinde umum lapadan ayrılırlar ve grafit veya vazelini andıran, değerli vasıfları haiz bir madde haline gelirler. Bu kil özü gayet ince şeffaf dericikler haline sokulabilir, suda erir, fakat asitlerle yağlara karşı gayet mukavimdir. Mikaya müşabih ince levhalar suyu ve elektrik cereyanını geçirmez. Elektrik cereyanının tecrit kabiliyeti kil özünün 400 ilâ 500 derece ısıtılmasıyla elde edilebilir.

AMERİKA B. D-İ

Petrol tekniğinde yeni icadlar

Kansas Üniversitesinde Dr. E.A. Stephenson

tarafından iki senedenberi üzerinde çalışılan bir araştırma sayesinde yeraltındaki ham petrolün sudan ari olarak istihsali için yeni bir usul icad edilmiştir. Eskiden % 50 nisbetinde su ile karışık petrol istihsal eden 13 kuyuda yapılan tecrübeler bu usulün tatbiki sayesinde susuz saf petrol istihsaline imkân vermiştir. Bazı kuyulardan çıkarılan petrolün su muhtevası bu usul sayesinde cüz'î miktara indirilebilmiştir. Petrol istihsalât tekniğinde yeni bir adım olan bu usulün tatbiki sayesinde iktisadî işletme bakımından mühim tasarruflar elde edilmiş olacaktır.

Sun Oil kumpanyasının icadettiği yeni hidrasyon usulüne göre yüksek nevi uçak benzini istihsal edilmeğe başlanmıştır. Bu benzin % 100 oktanlı benzine nazaran % 50 nisbetinde daha üstündür.

Kükürt istihsal ve istihlâki

Amerika B. D- i 1943 yılında cem'an 11,34 milyon ton kükürt istihsal etmiştir. Bu miktardan %73,2 si nabit kükürt yataklarından %16,7 si piritten ve %9,6 sı kükürtlü gazlardan elde edilmiştir. Kükürt ihracatı yapılmadığından bütün istihsalât memleket dahilinde sarfolunmuştur. Sarfiyatın % 23,6 sı superfosfat ve sair gübre maddelerinin imalinde, %17,8 i kimya sanayinde, % 13,2 si petrol tasfiyehanelerinde, % 12,5 i demir endüstrisinde, mütebaki % 32,6 sı muhtelif sanayi branşlarında kullanılmıştır.

AVUSTRALYA

Bitümlü şistten benzin

Avustralyanın New-Südwailes bölgesinde keşfolunan bitümlü şist zuhurunun işletilmesi kararlaştırılmıştır. Madenler nezdinde kurulması düşünülen taktir ve tasfiyehanede ilk senelerde 77.000 metre mikâb şist yağı istihsal olunacaktır. Birkaç sene sonra bu yağ miktarı 100.000

metre mikâba çıkarılması derpiş olunmaktadır. Böylece senevi 100.000 metre mikâb benzin istihsali yapılabilecektir. Bu işler için İngiltere parlamentosundan 820.000 Avstr. sterlini bir tahsisat istenilmiştir. Tesisat ve makineler ödünç Verme ve kiralama kanununa göre Amerika B. D- inden ithal edilecektir.

BOLİVYA

Maden zenginliği

Bolivya, kalay, antimuan ve volfram istihsalâtı bakımından önemli bir yer almaktadır. Memleketin kalay cevheri yataklarında mevcut safı kalay miktarı 500.000 ton tahmin olunmaktadır. 1942 yılında Amerika B. D- iyle Boliviya arasında imzalanan bir anlaşmaya göre kalay, antimuan ve volfram madenlerinin tevsii maksadıyla 25 milyon dolar bir istikraz yapılmıştır.

1942 yılında takriben 42.000 ton mukabili, 1943 te 39.954 ton kalay istihsal edilmiştir. Kalay madenlerinde çalışan işçi adedi 1942 ile 1943 arasında 6.502 den 7.100 e çıkarılmıştır. Kredi mukabili Amerika B. D- ine gönderilen kalayın libresi 60 sentten hesab edilmiştir.

1914 yılındanberi istihsal olunan volfram madeni 1940 yılında 2.600 tondan 1943 yılında 5.000 tona çıkarılmıştır. Antimuan istihsalâtı da mühim miktarı bulmuştur. 1940 yılında 11.803 ton antimuan cevheri ihraç edilmişken, 1943 ihracatı 20.000 ton tahmin olunmaktadır.

Adı geçen madenlerden maada Boliviya çin-ko, kurşun ve bakır cevheri ihracatı yapar.

BREZİLYA

Çin-ko cevheri zuhurunun keşfi

Rio de Janeiro'dan alman son haberlere göre Yarumba civarında Motto Grosso mevkiinde mühim bir çin-ko cevheri zuhuru keşfedilmiştir. İhtiyatın tesbiti maksadıyla jeolojik araştırmalara devam olunmaktadır.

CENUBÎ AFRİKA İTTİHADI

Transvaal altın madenleri

Transvaal madenlerinin altın istihsalâtı 1941

yılında 14,4 milyon onza çıktıktan sonra azalmağa başlamış ve 1943 yılında 12,8 milyon onza inmiştir. 1942 yılı istihsalâtına nazaran azalış nisbeti %9,4 ü bulmuştur. Bu azalışın sebebi iş-çi ve malzeme darlığı olduğu gibi, işçilerden bir kısmının bakır, çin-ko ve kurşun madenlerine naklidir. Bu yüzden 1942 yılında 64 milyon tonu bulan altın cevheri yerine 1943 te ancak 60 küsur milyon ton cevher istihsal edilmiştir.

Transvaal altın madenlerinin 1942 yılında bütün kazanç yekûnu 43,5 milyon sterlini tuttuğu halde, 1943 yılında 38 milyon sterline inmiştir. Buna mukabil beher onz altının maliyet fiyatı son iki yıl zarfında 104 şilin 4 pensten, 107 şiline yükselmiştir. Hükümetçe alınan vergi hissesi de 1943 te oldukça artmıştır.

Altın madenlerinde çalışan işçi adedi 1942 bidayetinde 375.923 iken 1943 ilkteşrininde 294.696 ya inmiştir.

DANİMARKA

Turptan kok ve madenî yağ

Danimarka hükümetinin malî yardımı sayesinde turp veya toprak kömürü istihsalâtı mühim miktara çıkarılmıştır. Son zamanlarda çimento fabrikaları nezdinde turp taktirhaneleri tesis edilmiştir. Kül muhtevası fakir olan seçilmiş turp ufaltıldıktan sonra çimento fabrikasının elektrik santralinden çıkan yanma gazları vasıtasıyla kurutulmasını müteakiben 30 kub. metre hacmindeki taktir kazanlarında destilâsyona tabi tutulmaktadır. Madenî yağ turptan preslenirken gazlar turp tabakaları arasından geçirilmektedir. Yağ buharlarını havi sıcak sis soğutulularak teksif edilmektedir. Taktir ameliyesi esnasında elde edilen hava gazı mahrukat olarak kullanılmakta ve retorlarda kok imali için istifade edilmektedir. Elde edilen kok, fraksiyonlara göre tasnif olunduktan sonra otomobil ve kamyonlar için jeneratör mahrukatı olarak 10 ar kg. lık paketlere ambalaj edilmektedir.

1943 yılında turptan istihsal olunan jeneratör koku 10.000 tonu ve sudan ari zift miktarı da 600 tonu tecavüz etmiştir.

İNGİLTERE

Taşkömür istihşalâtı azalıyor

Taşkömür ocaklarında çalışan işçi adedinin 1943 yılı ortalarına doğru 690.404 ten 714.000 e çıkarılmış olmasına rağmen, İngilterenin 1943 yılı taşkömür istihşalâtı, Londra matbuatına göre, 1942 yılına nazaran 8 milyon ton bir azalışla 195,5 milyon tonu tutmuştur. Kömür ocaklarında çalışan işçi adedi vasatı 705.500 ü bulmuştur.

Son cihan harbinin ilk senesi olan 1939 da 231,3 milyonu tutan taşkömür istihşalâtı, 1940 ta 224,4 milyon tona, 1941 de 206,3 ve 1942 de 203,6 tona inmiştir.

1943 yılının ilk 11 ayı zarfında taşkömür işçilerinin grevi yüzünden cem'an 823.000 vardiye çalışılmamıştır. Gecen sene içinde grevler yüzünden husule gelen istihşal azalışı, 1,75 milyon ton tahmin olunmaktadır.

İSPANYA

1943 de maden kömürü

İspanyanın maden kömürü istihşalâtı 1943 yılında 10,8 milyon tona baliğ olmuş ve 10,4 milyon tonu tutan 1942 yılı istihşalâtına nazaran küçük bir artış kaydetmiştir. 1943 yılı istihşalâtının 8,3 milyon tonu taşkömür, 1,3 milyon tonu antrasit ve 1,2 milyon tonu da linyittir.

1943 e maden istihşalâtı

İspanyanın 1943 yılındaki blister bakır istihşalâtı 8.500 tonu, kara bakır istihşalâtı 2040 tonu, çinko istihşalâtı 16.350 tonu ve kalay istihşalâtı da 77 tonu bulmuştur. Geçen yıl zarfında takriben 23.016 ton kursun istihşal edilmiştir. Demir cevheri istihşalâtı 1,5 milyon tona baliğ olmuştur.

Mühim manganez zuhuru

1943 bidayetinde keşfolunan Cartagena manganez cevheri zuhuratında ihzari işler sona erdirilmiş ve istihşale başlanılmıştır. Kurulan tesisatın ve madenlerin senevi kapasitesi 25.000 tondur. Münakalât yollarının inşası da bitmek üzeredir.

İspanyanın 1943 yılındaki ferro-manganez

istihşalâtı 1942 yılına nazaran 170 ton bir artışla 5430 tonu bulmuştur.

1943 te demir ve çelik

"Boletin Minero e Industrial" dergisinin resmî malûmatına göre İspanyanın 1943 yılı demir ve çelik istihşalâtı 1942 yılına nazaran yeni gelişmeler kaydetmiştir. 1942 yılında 528.117 tonu bulan ham demir istihşalâtı 1943 yılında 14.618 ton artarak 542.735 tona baliğ olmuştur. Ham çelik istihşalâtı ise son iki yıl içinde 637.750 tondan 656.286 tona yükselmiştir.

Yüksek konjonktür senesi olan 1929 yılında İspanyanın çelik istihşalâtı 748.000 tonu tutmuş olmasına bakılırsa istihşalâtın henüz bu seviyeye çıkarılmamış olması dikkate değer. Bunun başlıca sebepleri kok ile hurda demir kıtlığıdır.

İSVEC

1943 te madencilik durumu

1943 yılında İsveç'in kurşun istihşalâtı 12.000 tonu, bakır istihşal ve ithalâtı 21.000 tonu, pirinç ve bakır halitaları imraratı 10.000 tonu bulmuştur. Aynı sene zarfında 3600 ton alüminyum ve 5000 ton çinko istihşal edilmiştir. Buna rağmen endüstriye tevzi olunan alüminyum miktarı 4300 tonu ve çinko tevzii 10.000 tonu tutmuştur.

Geçen yıl zarfında 120 ton antimuan, 20 ton miktarında kadmium ithal olunmuştur.

İsveç'in senevi gümüş sarfiyatı, madenî ufak para dahil olmak üzere, 35 ton raddelerindedir. Bu ihtiyaç dahilî istihşal tarafından tamamen karşılanmıştır.

KANADA

Demir ve çelik endüstrisi

Kanadanın demir ve çelik istihşalâtı 1939 yılındanberi mühim bir gelişme kaydetmiştir. 1940 yılında 1.625.000 tonu bulan ham demir kapasitesi 1941 — 42 yıllarında 4 yeni yüksek fırın tesisi ve diğerlerinin de tevsi sayesinde 1943 yılında 2.710.000 ton ham demir istihşal edilmiştir.

Çelik istihşalâtı 1939 ile 1943 yılı arasında 2.346.000 tondan 3,6 milyon tona çıkmıştır. Ce-

lik endüstrisinin verim kabiliyeti son 4 yıl zarfında %50-55 nisbetinde artmıştır. Çelik halitalarının istihsalâtında tezayüt beş mislini bulmuştur.

Yeni imalât usullerinin araştırılması ve istihsalâtın artırılması maksadiyle Ticaret nazırlığında 20 kişilik bir komite kurulmuştur. Bu komitenin vazifesi harp sonu senelerinde Kananın demir ve çelik ihracatını teşvik etmektir. Diğer taraftan Kanadaya ithal olunan demir ve çelik mamulâtı miktarının hiç olmazsa yarı yarıya indirilmesidir. 1938 yılında Kanada cema'n 209,3 milyon dolarlık demir ve çelik istihlak etmişken bu miktardan 170,6 milyon dolarlık kısmı Amerika B. D-inden mubayaa edilmiştir. Silâhlanma yüzünden ithal olunan demir ve çelik hâlâ birkaç milyon tona baliğ olmaktadır.

MANÇUKO

Yeraltı servetlerinin istikşafı

Mancuko'nun yeraltı servetlerini arama ve işletme maksadiyle tesis olunan Endüstri İnkişaf Ş-ti 1936 senesindenberi Mançuko hudutları dahilinde muhtelif jeolojik ve jeofizik araştırmalarda bulunmuş ve mühim demir cevheri, maden kömür vesair maden cevheri zuhurlarını keşfetmiştir. Bilhassa son cihan savaşı yıllarında keşfoluna demir cevheri ve kömür yatakları bir kaç yüz milyon ton rezerve malik olduğunu göstermiştir.

Tungpiento bölgesinde cema'n 71,5 milyon ton bir ihtiyatı havi hematit zuhuru keşfolunmuştur. Bu miktarın 35 milyon tonu deniz seviyesinden 370 metre bir irifadadır. Talitzkou demir madenlerinin rezervi 3,45 milyon ton %62 tenörlü cevherden ibarettir.

Tunghuas bölgesinde kok imalâtı için elverişli asgarî 2,7 milyon ton bir rezerve malik tag kömür zuhuru keşfedilmiştir. Tienchangtau bölgesinin taşkömür rezervi 20 milyon ton tahmin olunmaktadır. Tungpiento eyaletinin muhtelif bölgesinde keşfolunan maden kömürü rezervleri yetkünü 170 milyon tonu tecavüz etmektedir.

PORTEKİZ

1943 te maden istihsalâtı

Portekizin 1943 yılındaki maden kömürü is-

tihsalâtı 1942 yılına nazaran oldukça azalmıştır: 1942 de 479.026 tonu bulan antrasit 1943 te 410.192 tona, taşkömür istihsalâtı aynı seneler zarfında 44.758 tondan 32.782 tona ve linyit istihsalâtı da 120.052 tondan 108.820 tona inmiştir.

Memleketin pirit istihsalâtındaki azalış bilhassa dikkate değer: 1942 de 164.494 tonu bulan pirit, 1943 te 41.538 tona inmiş bulunmaktadır. Kükürt istihsalâtı 1942 de 15.434 tonu bulmuşken, 1943 yılında ancak 13.970 tondur.

Buna mukabil volfram cevheri istihsalâtı 3.528 tondan 1943 yılında 4.588 tona ve kalay cevheri istihsalâtı da 5.010 tondan 6.338 tona baliğ olmuştur.

ROMANYA

1943 te demir ve çelik

Harbi umumî senelerinde tesis edilen Romanya demir ve çelik endüstrisi bu cihan harbinde yeni gelişmeler kaydederek demir, çelik ve hadde mamulü istihsalâtını yükseltmeğe muvaffak olmuştur. 1943 yılında cem'an 170.760 ton demir, 351.444 ton çelik ve 307.992 ton hadde demir ve çeliği istihsal edilmiştir. 1942 yılına nazaran demir istihsalâtı %9,5, çelik istihsalâtı %12 ve hadde malı istihsalâtı da %16 nisbetinde artmıştır. 1941 ilâ 1943 senelerine ait mukayeseli istihsal cedveli aşağıdadır (ton hesabı).

Seneler	Demir	Çelik	Hadde malı
1941	115.320	237.120	249.888
1942	155.988	293.796	257.544
1943	170.760	351.444	307.992

Romanyanın Hunedoara ve Banat bölge-
rindeki demir cevheri ihtiyatı 14,2 milyon ton tahmin olunmaktadır. Cevherin vasatı demir tenoru %40 tır. Son yıllarda senevi 400.000 ton demir cevheri istihsal olunduğuna bakılırsa bu ihtiyat 35 seneye kâfi gelecektir.

Tabii gazlardan istifade

Petrol ve benzinden azamî tasarruf maksadiyle metan, oktan gibi petrol menşeli tabii gazlardan istifade için mühim tedbirler alınmıştır. 1943 ilkbaharından itibaren şehir yakınındaki tabii gaz membarları boru hattı inşa edilerek

Bükreş'in havagazı ihtiyacını temin etmeğe başlamış ve senevi 120.000 ton ham petrol tasarrufuna imkân bulunmuştur. Endüstri plânına göre 3 sene sonra Bükreş ve civarı Siebenbürgen tabii gaz kaynaklarına boru hattıyla bağlanacaktır. Adı geçen tabii gaz Siebenbürgen eyaletinin 5 şehrindeki havagazı ve enerji tesisatını temin edecektir.

Macar — Rumen hududunda bulunan tabii gaz ihtiyatı 600 milyar kübik metre olarak tahmin edilmektedir. Harurî kuvveti 8000 kalori olan bu gazın rezervi 600 milyon ton petrole mudildir.

Petrol işletmelerinin hükümetçe kontrolü

Petrol istihsalâtını harp ihtiyaçlarına ayak uydurmak maksadiyle 1942 ilkeşrininde Romanya hükümeti tarafından bütün petrol işletmeleriyle tasfiyehanelere yeni bir emir verilmiştir. Bu emre göre bütün petrol, tabii gaz ve petrol müşterakları istihsal eden firmalar hükümete işletme plânları, hafir ve sondaj profilleri ve diğer jeolojik plânlarını göndermekle mükellef tutulmuşlardır.

Bombalardan zarar gören işletmeler derhal tamir ve ikmal olunmalıdır. Hükümetçe lüzum görülmiyen ufak işletmeler kapatılmalıdır. Her işletme için resmî makamlarca tesbit olunan istihsalât miktarının infazı için gereken bütün tedbirler alınmalıdır. Stokların miktarı tesbit olunan seviyeyi tecavüz etmemelidir.

Bundan başka yevmî iki vagon dan fazla, ham petrol istihsal eden bütün firmalar Bükreşte kâin Petrol Müstahsiller Birliğine kaydolunmalıdır.

Yeni emirname 1942 Temmuzunda intişar eden ve petrol işletmelerinin hükümetçe kontrolüne ait bir kanuna bir ek teşkil etmektedir.

SOVYET RUSYA

Yeni yüksek fırınlar

Uralın Magnitogorsk demir ve çelik fabrikalarına 1943 yılında en büyük bir yüksek fırın ilâve edilmiştir. 8 ay zarfında inşa olunarak işletilmeğe başlıyan bu yüksek fırın Sovyet Rusya dahilinde kapasite itibariyle birinci yeri işgal etmektedir. Magnitogorsk fabrikaları 1941 yılındanberi geniş ölçüde yeni bir gelişme kaydederek yüksek fırın adedi 4 ten 6 ya çıkarılmış bulunmaktadır.

Donetz havzasındaki iki yüksek fırın da yeniden işletilmeğe başlamıştır.

Yeni taşkömür zuhurları

Donetz havzasının almanlar tarafından işgali üzerine Ural ve Siberya topraklarında yapılan jeolojik araştırmalar neticesinde Uralın cenup-batısında Başkurdistan topraklarında yeni bir taşkömür havzası keşfolunmuştur. Kızıl havza adı verilen bu sahada yer sathından 10-15 metre derinlikte mühim kalınlıkta birkaç taşkömür damarına rastlanılmıştır.

Siberyanın Kuznetski havzasında da kok imaline elverişli bir kaç taşkömür damarı keşfedilerek kömür ocaklarının tesisine girişilmiştir.

1943 petrol istihsalâtı

Petrolüm Times gazetesinin malûmatına göre Sovyet Rusyanın petrol istihsalâtı harp seneleri zarfında sistematik bir şekilde azalmıştır: 1940 yılında 32 milyon tona çıkan petrol istihsalı 1941 de Grozni ve Volga sahili harp meydanı haline gelmesiyle 30 milyon tona ve 1942 de hattâ 27 milyon tona inmiştir.

1943 yılında Grozni petrol sahasının yeniden işletilmeğe başlanması sayesinde % 10 nisbetinde yeni bir artış kaydedilerek istihsal olunan ham petrol miktarı aşağı yukarı 30 milyon tonu bulmuştur.